

Sygn. akt I ACa 886/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Dorota Markiewicz

Sędziowie: SA Edyta Jefimko (spr.)

SO del. Ewa Fiedorowicz

Protokolant: sekretarz sądowy Marta Puskarska

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. D. (1)

przeciwko (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 13 października 2014 r., sygn. akt XXIV C 1072/13

1. ***oddala apelację,***

2. ***nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.***

Edyta Jefimko Dorota Markiewicz Ewa Fiedorowicz

Sygn. I ACa 886/15

UZASADNIENIE

E. D. (1) wniósł o zasądzenie od (...) z siedzibą w W. na jego rzecz kwoty 76.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 lipca 2013 r. do dnia zapłaty, na którą to kwotę składały się:

- a) odszkodowanie tytułem kosztów koniecznych do poniesienia w celu zapewnienia w budynku powoda wymagań technicznych określonych na obszarze ograniczonego użytkowania -rewitalizacji akustycznej w kwocie 30.000 zł,
- b) odszkodowania za utratę wartości nieruchomości w wyniku wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania i działalności pozwanego w wysokości 46.000 zł,

oraz o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, w tym kosztów uzyskania odpisów z ksiąg wieczystych w wysokości 30 zł.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że jest właścicielem nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym, położonej w W. przy ul. (...), stanowiącej działkę nr (...), obręb ewidencyjny(...). Nieruchomość ta na podstawie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W. znalazła się w obrębie obszaru ograniczonego użytkowania (w części w strefie Z2). Na skutek powyższego faktu poniósł szkodę majątkową w wysokości co najmniej 76.000 zł. Jako podstawę prawną swojego żądania strona powodowa wskazała art. 129 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 672 z późn. zm. - powoływany dalej jako "p.o.ś.") oraz art. 435 k.c.

(...) z siedzibą w W. wniosło o oddalenie powództwa w całości jako bezpodstawnego, z powodu upływu terminu zawitego na dochodzenie roszczeń zgłoszonych przez powoda oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swego stanowiska pozwany wskazał, że nieruchomość powoda została objęta ograniczeniami wynikającymi z rozporządzenia Wojewody (...) nr(...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W., w związku z czym uchwała nr(...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. nie wprowadziła w stosunku do nieruchomości powoda nowych ograniczeń, bowiem już w okresie obowiązywania w/w rozporządzenia nieruchomość ta znajdowała się wewnątrz obszaru ograniczonego użytkowania. Ponadto pozwany podniósł, że powodowi upłynął 2-letni termin zawity na zgłoszenie swojego roszczenia, który w stosunku do powoda powinien być liczony od dnia wejścia w życie rozporządzenia nr (...), nie zaś uchwały nr (...). Nadto nie zachodziły przesłanki uzasadniające jego odpowiedzialność w oparciu o art. 435 k.c., ponieważ nie jest przedsiębiorstwem wprawianym w ruch za pomocą sił przyrody, a art. 129 p.o.ś. jest przepisem szczególnym w stosunku do regulacji zawartej w art. 435 k.c.

Wyrokiem z dnia 13 października 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo, zasądzając od E. D. (1) na rzecz(...) z siedzibą w W. kwotę 2400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych i wniosków.

E. D. (1) jest właścicielem nieruchomości gruntowej, położonej w W. przy ul. (...), stanowiącej działkę nr (...), obręb ewidencyjny(...), dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w W. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

Rozporządzeniem Wojewody (...) nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W., które weszło w życie w dniu 25 sierpnia 2007 r., utworzono obszar ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W.. Rozporządzenie to zostało wydane w oparciu o art. 135 ust. 2 p.o.ś.

W jego § 1 ust. 2 zapisano, że w obszarze ograniczonego użytkowania wyróżnia się strefę ograniczeń zabudowy mieszkaniowej, zwanej dalej „strefą M”.

Na mocy powyższego rozporządzenia nieruchomość powoda znalazła się w całości wewnątrz obszaru ograniczonego użytkowania, jednakże poza „strefą M”.

Zgodnie z § 4 ust. 1 tego rozporządzenia w obszarze ograniczonego użytkowania zabroniono:

- 1) przeznaczania nowych terenów pod szpitale, domy opieki oraz zabudowę związaną ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, a w strefie M także pod zabudowę mieszkaniową;
- 2) zmiany sposobu użytkowania budynków w całości lub w części na szpitale i domy opieki oraz na stały lub wielogodzinny pobyt dzieci i młodzieży, a w strefie M - także na cele mieszkaniowe – z zastrzeżeniem ust. 2.;

3) budowy nowych szpitali, domów opieki, zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, a w strefie M także budynków mieszkalnych, z zastrzeżeniem ust.2.

Stosownie zaś do § 5 rozporządzenia wprowadzono następujące wymagania techniczne dotyczące budynków:

1) w nowoprojektowanych budynkach należy zapewnić izolacyjność ścian zewnętrznych, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów - zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności akustycznej przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych;

2) w istniejących budynkach należy zastosować zabezpieczenia zapewniające właściwy klimat akustyczny w pomieszczeniach poprzez zwiększenie izolacyjności ścian zewnętrznych, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów - zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi ochrony przed hałasem pomieszczeń w budynkach.

Uchwałą nr(...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r., która weszła w życie 4 sierpnia 2011 r., utworzono obszar ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W..

Na mocy tej uchwały stanowiąca przedmiot sprawy nieruchomości powoda znalazła się w całości w obszarze ograniczonego użytkowania, częściowo w strefie Z2.

Zgodnie z § 5 pkt 2 tej uchwały w obszarze ograniczonego użytkowania w strefie Z2 zakazano:

a) przeznaczania terenów pod szpitale i domy opieki społecznej oraz pod zabudowę związaną ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,

b) lokalizowania budynków o funkcji szpitali, domów opieki społecznej oraz o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,

c) zmiany funkcji budynków istniejących na budynki o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitali i domów opieki społecznej.

Zgodnie z § 6 uchwały wprowadzono wymagania techniczne dotyczące budynków objętych obszarem ograniczonego użytkowania polegające na określeniu, że:

1) w nowoprojektowanych budynkach należy zapewnić odpowiednią izolacyjność ścian zewnętrznych, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów – zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (Dz.U. z 2010 r., Nr 243, poz. 1623 oraz z 2011 r. Nr 32, poz. 159 i Nr 45, poz. 235) i przepisami wykonawczymi do tej ustawy;

2) w istniejących budynkach należy zastosować zabezpieczenia zapewniające właściwy klimat akustyczny w pomieszczeniach zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (Dz.U. z 2010 r., Nr 243, poz. 1623 oraz z 2011 r. Nr 32, poz. 159 i Nr 45, poz. 235) i przepisami wykonawczymi do tej ustawy.

Pismem z dnia 8 lipca 2014 r. powód bezskutecznie wezwał pozwanego do zapłaty odszkodowania w związku z objęciem nieruchomości obszarem ograniczonego użytkowania.

Podstawą poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych były dowody z dokumentów, których prawdziwość nie była kwestionowana przez strony. Sąd Okręgowy oddalił wnioski strony powodowej o dopuszczenie dowodów z opinii biegłych, bowiem nie miałyby one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a ich uwzględnienie jedynie pociągnęłoby za sobą wydłużenie czasu postępowania oraz wytworzyłyby niepotrzebnie jego koszty. Ponadto z uwagi na upływ terminu zawitego do zgłoszenia przysługującego powodowi roszczenia, przeprowadzenie tych dowodów było niecelowe. Sąd nie wziął również pod uwagę zeznań świadka w osobie E. D. (2) oraz powoda E. D. (1), bowiem z uwagi na upływ terminu zawitego nie miały one ostatecznie istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo w całości jako bezzasadne.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 p.o.ś., jeżeli w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości korzystanie z niej lub z jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, właściciel nieruchomości może żądać wykupienia nieruchomości lub jej części. Ust. 2 tego artykułu stanowi, że w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę; szkoda obejmuje również zmniejszenie wartości nieruchomości. Z powyższymi roszczeniami, stosownie do treści art. 129 ust. 4 p.o.ś., można wystąpić w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości. Podstawą do domagania się powyższych roszczeń może być ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości poprzez stworzenie obszaru ograniczonego użytkowania, co wynika wprost z art. 129 p.o.ś.

Rozporządzeniem Wojewody (...) nr(...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. utworzono obszar ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W., w którego granicach znalazła się nieruchomość powoda. Na skutek zmian w funkcjonowaniu lotniska i w konsekwencji konieczności rozszerzenia terenu objętego obszarem ograniczonego użytkowania Sejmik Województwa (...) w dniu 20 czerwca 2011 r. podjął uchwałę nr(...) w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W..

Rozporządzenie nr(...) Wojewody (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. obowiązywało do czasu wejścia w życie uchwały Sejmiku Województwa (...) nr(...) z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W..

Zgodnie z art. 129 ust. 4 p.o.ś. dla zgłoszenia roszczeń, o których mowa w ust. 1 – 3 tego artykułu, czyli roszczeń objętych żądaniem pozwu, obowiązuje 2 –letni termin zawity od dnia wejścia w życie regulacji powodującej ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości. Art. 129 ust. 4 p.o.ś. jest przepisem szczególnym, podlegającym ścisłej wykładni. Konstytuuje on uprawnienie limitowane w czasie, tj. ograniczone terminem prekluzyjnym prawa materialnego, po upływie którego uprawnienie wygasa. Termin, w którym powód mógł zgłosić żądania, oparte na art. 129 p.o.ś., upłynął w dniu 25 sierpnia 2009 r., bowiem rozporządzenie Wojewody (...) nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W., weszło w życie w dniu 25 sierpnia 2007 r. Skoro w powyższym terminie, tj. do dnia 25 sierpnia 2009 r., E. D. (1) nie zgłosił roszczeń, zatem wytoczone powództwo podlegało oddaleniu.

Ponadto, nie można było uznać, że podjęcie uchwały Sejmiku Województwa (...) nr (...) i jej wejście w życie z dniem 4 sierpnia 2011 r. ponownie otworzyło dla powoda termin do zgłoszenia roszczeń z art. 129 p.o.ś., gdyż uchwała ta nie wprowadziła w odniesieniu do nieruchomości należącej do powoda żadnych nowych ograniczeń w porównaniu do tych obowiązujących na mocy rozporządzenia nr(...) wydanego przez Wojewodę (...). Nieruchomość powoda zgodnie z rozporządzeniem nr 50 znalazła się wewnątrz obszaru ograniczonego użytkowania (poza strefą M), stosownie natomiast do uchwały nr(...) umieszczona została w całości w obszarze ograniczonego użytkowania (częściowo w strefie Z2). Określone w § 6 uchwały nr (...) wymagania techniczne dotyczące budynków objętych obszarem ograniczonego użytkowania były (pomimo różnic redakcyjnych) takie same jak przewidziane w § 5 rozporządzenia nr 50.

Zatem wskutek wejścia w życie uchwały nr(...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. powodowi nie została wyrządzona żadna nowa szkoda.

Sąd Okręgowy, odnosząc się do wskazywanej przez powoda ewentualnej podstawy żądania pozwu w postaci art. 435 k.c. (szkoda spowodowana ruchem przedsiębiorstwa napędzanego siłami przyrody), wskazał, że art. 129 p.o.ś. stanowi lex specialis względem art. 435 k.c. i wyłącza stosowanie tego przepisu w odniesieniu do roszczeń określonych w art. 129 p.o.ś. Dlatego też roszczenia pozwu nie podlegały rozpoznaniu na podstawie art. 435 k.c.

Sąd Okręgowy nie znalazł również podstaw do uznania, że zachodzą szczególne okoliczności, które uzasadniałyby uznanie, że uwzględnienie upływu terminu zawitego do dochodzenia przez powoda roszczeń stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd Okręgowy oparł na podstawie art. 102 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł E. D. (1), zaskarżając orzeczenie Sądu Okręgowego w całości na podstawie następujących zarzutów:

1. naruszenia przepisów prawa materialnego w postaci:

1.1. art. 135: p.o.ś poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie:

a. że zmiana treści tego przepisu dokonana na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,

b. utrata mocy obowiązującej przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko,

c. brak wskazania rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z 2007 r. w wykazie aktów prawa miejscowego wydanych na podstawie przepisów zmienianych przez ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej na zasadzie art. 47 ust. 3 tej ustawy,

d. że brak objęcia rozporządzenia Wojewody (...) jednorazowym działaniem metaprzepisu art. 47 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej,

e. że wyraźne zastrzeżenie przez ustawodawcę, że ewentualne przedłużone obowiązywanie aktów wykonawczych, na mocy art. 47 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej, ma miejsce jedynie do dnia wydania nowych przepisów,

nie doprowadziły do utraty mocy obowiązującej rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z 2007 r., a w konsekwencji do przyjęcia, iż podstawą rozstrzygnięcia był fakt obowiązywania rozporządzenia nr(...) do czasu wejścia w życie uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 czerwca 2011 r.,

1.2. art. 129 ust. 4 p.o.ś poprzez jego błędną wykładnię, niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż w niniejszej sprawie upłynął 2-letni termin zawity uprawniający do dochodzenia od pozwanego odszkodowania w związku z usytuowaniem należącej do powoda nieruchomości na obszarze ograniczonego użytkowania utworzonego na podstawie uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 czerwca 2011 r.,

1.3. art. 129 ust. 1 p.o.ś poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez przyjęcie, iż nie doszło do żadnych dodatkowych nowych ograniczeń w użytkowaniu nieruchomości powoda w związku z wejściem w życie uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 czerwca 2011 r., wprowadzającej obszar ograniczonego użytkowania nieruchomości ponad wprowadzone rozporządzeniem nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r., pomimo istnienia nowych ograniczeń normatywnych i faktycznych dotyczących nieruchomości powoda, co doprowadziło do braku rozpatrzenia roszczeń powoda wynikających z utraty wartości nieruchomości w związku z nowymi ograniczeniami,

1.4. naruszenie art. 129 p.o.ś i art. 435 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż są to rozłączne reżimy odpowiedzialności odszkodowawczej, a powód jest uprawniony do dochodzenia od pozwanego odszkodowania jedynie na podstawie art. 129 p.o.ś.,

1.5. art. 322 p.o.ś., w związku z art. 435 k.c., poprzez jego błędną wykładnię i brak zastosowania, polegające na przyjęciu, iż powód nie ma możliwości dochodzenia odszkodowania na zasadach ogólnych w zakresie nieuregulowanym przez art. 129 p.o.ś., a to jest w związku z szkodą spowodowaną bezpośrednim oddziaływaniem na nieruchomości powoda hałasu (immisji) generowanych przez pozwanego, a związanego z funkcjonowaniem należącego do pozwanego portu lotniczego,

1.6. art. 435 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niezastosowanie, a w rezultacie przyjęcie, iż pozwany nie jest przedsiębiorstwem wprawianym w ruch za pomocą sił przyrody i co za tym idzie, nie może ponosić odpowiedzialności odszkodowawczej na tej podstawie,

1.7. art. 324 p.o.ś. i art. 248 p.o.ś. poprzez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, podczas gdy pozwany jako podmiot stanowiący zakład o zwiększonym ryzyku ponosi odpowiedzialność za szkody związane z jego funkcjonowaniem na podstawie art. 435 k.c. nawet w sytuacji uznania, iż nie jest on zakładem wprawianym w ruch za pomocą sił przyrody,

1.8. art. 21 ust. 1 i 2 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz art. 1 Protokołu nr 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez usankcjonowanie naruszenia przez pozwanego prawa własności nieruchomości należącej do powoda, bez potrzeby rekompensaty poniesionej szkody,

1.9. art. 2 Konstytucji RP poprzez wykreowanie zaskarżonym wyrokiem stanu niepewności powoda, co do praw mu przysługujących, a tym samym podważenie zasady pewności obywateli, co do prawa, a to w związku z całkowitą zmianą linii orzeczniczej prezentowanej przez sądy powszechne oraz sądy administracyjne, w tym Naczelny Sąd Administracyjny, w przedmiocie utraty mocy obowiązującej przez rozporządzenie nr (...) Wojewody (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W.,

1.10. art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co skutkowało udzieleniem ochrony prawnej pozwanemu, pomimo że uznanie wygaśnięcia uprawnień powoda do dochodzenia odszkodowania na skutek upływu terminu zawitego narusza zasady współżycia społecznego oraz stanowi nadużycie prawa, w tym konkretnym stanie faktycznym.

2. naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy:

2.1. art. 227 k.p.c. poprzez niedopuszczenie i nie uwzględnienie dowodów z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego, biegłego z zakresu budownictwa oraz biegłego z zakresu akustyki, nieuwzględnienie dowodu z przesłuchania powoda oraz zeznań świadka E. D. (2), podczas gdy dowody te miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a okoliczności sporne nie zostały dostatecznie wyjaśnione, co doprowadziło do oddalenia powództwa,

2.2. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki, doświadczenia życiowego, polegającej na pełnym pominięciu przy ocenie zasadności roszczeń powoda okoliczności, iż rozporządzenie Wojewody (...) nr(...) z 2007 r. wprowadzające obszar ograniczonego użytkowania z 2007 r., nie obowiązywało, okoliczności dotyczących wpływu ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania z 2011 r., na powstanie i wysokość szkody poniesionej przez powoda oraz wpływu oddziaływania (immisji) hałasu generowanego przez pozwanego na powstanie i wysokość szkody poniesionej przez powoda, jak również przyjęciem, iż nie doszło do żadnych dodatkowych nowych ograniczeń w zakresie własności nieruchomości powoda, w związku z wejściem w życie uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 czerwca 2011 r., w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W., a rozporządzeniem Wojewody (...) nr (...) z 2007 r., co doprowadziło do oddalenia powództwa,

2.3. art. 244 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., poprzez nieuwzględnienie dowodu z dokumentów przedłożonych przez powoda w toku postępowania, pomimo iż dowody te nie zostały zakwestionowane przez pozwanego, a ich treść ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji,
2. zasądzenie od pozwanego, na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Postępowanie dowodowe w procesie cywilnym powinno dotyczyć wyłącznie okoliczności istotnych, w rozumieniu art. 227 k.p.c., dla rozstrzygnięcia sprawy, a o tym jakie fakty mają taki charakter decyduje natomiast przedmiot postępowania i twierdzenia faktyczne stron. Powoływane fakty powinny mieć znaczenie prawne. Stan faktyczny w każdym postępowaniu jest bowiem oceniany w aspekcie przepisów prawa materialnego. Przepisy te wyznaczają zakres koniecznych ustaleń faktycznych, które powinny być w sprawie dokonane. Przepisy prawa materialnego mają też decydujące znaczenie dla oceny, czy określone fakty, jako ewentualny przedmiot dowodu, mają wpływ na treść orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2000 r., I CKN 975/98, Lex nr 50825).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy oddalił powództwo z uwagi na upływ terminu zawitego z art. 129 ust. 4 p.o.ś. i co do zasady mógł to uczynić a limine, bez konieczności ustalania, czy zachodzą wszystkie inne prawnomaterialne przesłanki uzasadniające powództwo o zapłatę odszkodowania, a ich badanie w takiej sytuacji było zbędne, w szczególności badanie wysokości doznanej przez powoda szkody (por. podobnie -w kwestii oddalenia powództwa w przypadku uznania, że podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia jest zasadny - uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2006 r., III CZP 84/05, OSNC 2006/7-8/114 oraz uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 653/09, Lex nr 741022).

Zatem zarzut naruszenia art. 227 k.p.c.. na skutek zaniechania przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych z zakresu: akustyki, budownictwa i wyceny nieruchomości, przy przyjętej przez Sąd I instancji prawidłowej koncepcji rozstrzygnięcia, (wygaśnięcie roszczenia wskutek upływu terminu zawitego), nie był trafny, bowiem prowadzenie postępowania dowodowego, było zbędne. Trafnie okazało się również stanowisko Sądu I instancji, iż zeznania świadka E. D. (2) i powoda E. D. (1) nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), w sytuacji gdy dochodzone pozew roszczenia wygasły z uwagi na upływ terminu zawitego.

Jako nietrafne należało ocenić również zarzuty kwestionujące obowiązywanie rozporządzenia Wojewody (...) nr(...) aż do dnia wejścia w życie uchwały nr(...). Na okoliczność, iż rozporządzenie nie obowiązywało apelujący zgłosił w postępowaniu przed Sądem II instancji wnioski o przeprowadzenie dowodów z dokumentów w postaci: korespondencji (...) Urzędu Wojewódzkiego w W., Urzędu Lotnictwa Cywilnego, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, opinii prawnej wydanej dla potrzeb innego postępowania wszczętego przeciwko pozwanemu, czy zapisu protokołu posiedzenia Komisji Infrastruktury z dnia 23 kwietnia 2014 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak było podstaw do uwzględnienia tych dowodów, bowiem zawarta w tych dokumentach interpretacja prawa, (w zakresie dotyczącym czasu obowiązywania rozporządzenia Wojewody (...) nr (...)), dokonana przez różne podmioty nie ma charakteru wiążącego dla sądu powszechnego w rozpoznawanej sprawie, a zatem przeprowadzenie tych dowodów nie miało istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c.).

Powyższa kwestia była natomiast przedmiotem rozstrzygnięcia uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2016 r., III CZP 62/16, Legalis nr 1532498, w której stwierdzono, iż rozporządzenie nr (...) Wojewody

(...) obowiązywało do dnia wejścia w życie uchwały nr (...). Sąd Apelacyjny w pełni podziela argumentację prawną przytoczoną w uzasadnieniu tej uchwały, uznając za zbędne jej powtarzanie.

W związku z wejściem w życie uchwały nr (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. powód mógłby skutecznie dochodzić roszczeń wskazanych w art. 129 ust. 1-3 p.o.ś w ciągu 2 lat od dnia wejścia w życie tego aktu prawa miejscowego tylko wówczas, gdyby mocą tej właśnie uchwały wprowadzone zostały nowe lub zwiększone zostały dotychczasowe ograniczenia co do sposobu korzystania z jego nieruchomości lub przedłużono na kolejny okres ograniczenia wprowadzone wcześniej na czas oznaczony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2015 r., II CSK 570/14, LEX nr 1790978). Skoro art. 129 ust. 2 p.o.ś. przyznaje odszkodowanie za szkodę spowodowaną wejściem w życie aktu prawnego wprowadzającego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości w dotychczasowy sposób lub w sposób zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem, szkoda podlegająca naprawieniu na podstawie tego przepisu nie powstaje, gdy kolejny akt prawa miejscowego jedynie utrzymuje dotychczasowe ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości (por. wyrok Sądu Najwyższego w wyroku z 12 kwietnia 2013 r. (sygn. akt IV CSK 608/12, LEX nr 1347892). Zatem powód, z powołaniem się na uchwałę nr(...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r., może domagać się naprawienia szkody spowodowanej ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości, ale wynikającym wyłącznie z tej uchwały (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., III CZP 114/15, www.sn.pl), czyli ograniczeniem, które wcześniej, tj. pod rządami rozporządzenia Wojewody (...) nr (...), nie miało miejsca.

Ustalenie, czy wprowadzone ograniczenia były takie same, podobne, czy inne należy do kategorii ustaleń faktycznych, gdyż są to fakty, które podlegają dowodzeniu zgodnie z regułami określonymi w prawie procesowym cywilnym (art. 227-305 k.p.c.). Mogą być zatem na tę okoliczność powoływane środki dowodowe z katalogu określonego w tych przepisach, w tym również dowód z opinii biegłego sądowego. Prowadzenie dowodu z opinii biegłego nie jest jednak niezbędne (por. podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2008 r., III CSK 377/07, OSNC 2009/6/88).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia w tym zakresie na podstawie innych środków dowodowych niż dowód z opinii biegłego sądowego, stwierdzając na podstawie analizy treści aktów prawa miejscowego, że nieruchomość powoda zgodnie z rozporządzeniem nr (...) znalazła się wewnątrz obszaru ograniczonego użytkowania (poza strefą M), stosownie natomiast do uchwały nr (...) umieszczona została w całości w obszarze ograniczonego użytkowania (częściowo w strefie Z2). Określone w § 6 uchwały nr (...) wymagania techniczne dotyczące budynków objętych obszarem ograniczonego użytkowania były (pomimo różnic redakcyjnych) takie same jak przewidziane w § 5 rozporządzenia nr (...). Skutkowało to ustaleniem przez Sąd Okręgowy, że wskutek wejścia w życie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. powodowi nie została wyrządzona żadna nowa szkoda.

Początek biegu terminu z art. 129 ust. 4 p.o.ś. rozpoczyna się od wejścia w życie rozporządzenia lub aktów prawa miejscowego, które mogą obejmować znaczne obszary, w związku z tym podkreślenia wymaga, że nie każda ich zmiana rozpoczyna bieg nowego terminu do wystąpienia z roszczeniami uregulowanymi w art. 129 ust. 1-3 u.p.o.ś., a jedynie taka nowelizacja, bądź zmiana, która dotyczy danej nieruchomości. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2010 r., I CSK 86/10, LEX nr 818554), a nie nieruchomości sąsiedzkich, którym poświęcone zostały obszernie wywody skarżącego w uzasadnieniu apelacji k.372 v. Dokonana przez Sąd Okręgowy ocena przeprowadzonych dowodów z dokumentów nie naruszyła, wbrew zarzutom skarżącego, kryteriów ustawowych z art. 233 § 1 k.p.c.

Do prawidłowo ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia Sąd I instancji w sposób właściwy zastosował art. 129 ust. 4 p.o.ś., oddalając powództwo z uwagi na wygaśnięcie roszczeń dochodzonych pozwem w związku z upływem terminu zawitego.

Nie doszło także do naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 435 k.c., a zaskarżony wyrok odpowiada prawu, chociaż częściowo z innych przyczyn niż wskazane w jego uzasadnieniu.

Przyjęta w judykaturze wykładnia art. 129 ust. 2 u.o.ś. nie wyklucza co do zasady możliwości konstruowania przez powoda roszczeń na podstawie art. 435 § 1 k.c. Skutkiem wejścia w życie aktu prawa miejscowego wprowadzającego obszar ograniczonego użytkowania jest nie tylko konieczność poddania się przewidzianym w nim

wprost ograniczeniom - niekiedy mogą być one dla właścicieli nieistotne - ale także konieczność znoszenia immisji przekraczających standard jakości środowiska, którym - w przypadku braku obowiązywania takiego aktu prawnego - właściciel mógłby się przeciwstawić jako działaniom bezprawnym w świetle art. 174 ust. 1 p.o.ś. O ile bowiem właściciel przed wejściem w życie rozporządzenia lub uchwały mógł żądać zaniechania immisji (hałasu) przekraczającej standard ochrony środowiska, o tyle w wyniku ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania możliwości takiej został pozbawiony. Szkodą, podlegającą naprawieniu na podstawie art. 129 ust. 2 p.o.ś., jest także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z faktu, iż właściciel nieruchomości będzie musiał znosić dopuszczalne na tym obszarze immisje (np. hałas). Oznacza to, że odpowiedzialność na podstawie art. 435 k.c. będzie wchodzić w rachubę (oczywiście przy założeniu, że port lotniczy jest zakładem w rozumieniu art. 435 k.c.) w przypadku szkody na mieniu - w zakresie, w jakim ochrony mienia nie wyłączyło ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2012 r. I CSK 509/11, OSNC 2013/2/26, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 128/09, LEX nr 578138, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2008 r., II CSK 216/08, Legalis nr 55663 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 czerwca 2013 r., I ACa 384/13, LEX nr 1331100).

Ze względu na fakt, że lotniska są przedsięwzięciami użyteczności publicznej wprowadza się obszary ograniczonego użytkowania, aby wytwarzane emisje hałasu nie były bezprawne. W ocenie Sądu Apelacyjnego art. 435 k.c. mógłby stanowić podstawę roszczeń przeciwko przedsiębiorcy prowadzącemu port lotniczy, gdyby dochodzone odszkodowanie nie miało związku z utworzeniem o.o.u. Skoro skutek wejścia w życie aktu prawa miejscowego, wprowadzającego o.o.u., dochodzi do zwężenia granic prawa własności, to od chwili wejścia w życie tego aktu właściciel musi znosić dopuszczalne na tym obszarze podwyższone normatywnie immisje hałasu bez możliwości ich zaniechania. Gdyby jednak powyższe immisje wykraczały poza obszar działań zalegalizowanych wprowadzeniem o.o.u. i były dokonywane wbrew zasadom wynikającym z aktu prawa miejscowego, (przekraczałyby podwyższone standardy, a zatem nie wynikałyby z wprowadzenia o.o.u), to wtedy spowodowana takimi działaniami szkoda mogłaby być rekompensowana w oparciu o art. 435 k.c.

Ingerencja w prawo własności może bowiem stanowić podstawę odpowiedzialności deliktowej za pogorszenie rzeczy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2011 r., II CSK 681/10, Lex nr 1043999 i z dnia 11 grudnia 2009 r., V CSK 175/09, Lex nr 688048, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, Lex nr 77033)

Podkreślić jednak trzeba, iż szkoda w postaci zmniejszenia wartości nieruchomości występuje, (por. podobnie uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2011 r. , III CZP 43/11, OSNC 2012/2/18), ale tylko wtedy, gdy tego rodzaju obniżka ma charakter trwały i nieodwracalny. Natomiast nie można dokonać oceny trwałości pogorszenia, gdy właścicielowi przysługuje roszczenie prewencyjne i może ono doprowadzić do stanu zgodnego z prawem. Dopóki takie roszczenie przysługuje, dopóty nie można żądać pieniężnego naprawienia szkody w postaci obniżenia wartości nieruchomości. Stanowisko to należy odnieść również do szkody związanej z zapewnieniem właściwego klimatu akustycznego. Roszczenie prewencyjne nie musi polegać na nałożeniu na właściciela nieruchomości, z której pochodzą negatywne oddziaływania (właściciela lotniska), obowiązku całkowitego zaprzestania działań stanowiących źródło immisji, ale także nałożenie na niego takich obowiązków, które doprowadzą do powrotu zakłóceń w granice dozwolonego negatywnego oddziaływania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 1021/00, Legalis nr 81791), czyli w granice dopuszczone (zalegalizowane) wprowadzeniem o.o.u.

Z uwagi na powyższe nie można było zatem przyjąć, iż powód doznał szkody w postaci obniżenia wartości nieruchomości, a w konsekwencji, że przysługuje mu z tego tytułu odszkodowanie, w tym także odszkodowanie w związku z koniecznością zapewnienia właściwego klimatu akustycznego, czego domagał się w niniejszym postępowaniu.

Brak szkody, jako jednej z przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego na podstawie art. 435 k.c., czynił zbędnym prowadzenie postępowania dowodowego w zakresie dowodu z opinii biegłych, w tym biegłego z zakresu akustyki, w celu ustalenia, czy standardy wprowadzone w akcie prawa miejscowego, ustanawiającym o.o.u., zostały przekroczone, zatem oddalenie przez Sąd Okręgowy tych wniosków było prawidłowe.

Uznając apelację za bezzasadną Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

O kosztach procesu za II instancję rozstrzygnięto na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.

Reguła, odpowiedzialności za wynik procesu wynikająca z art. 98 § 1 k.p.c., została uzupełniona przez ustawodawcę zasadami kompensacji, słuszności i zawinienia. Oparcie rozstrzygnięcia o kosztach procesu na jednej z uzupełniających zasad orzekania o kosztach, powinno być poprzedzone stwierdzeniem, że sytuacja zaistniała w sprawie wskazuje na celowość wyłączenia normy ogólnej, podyktowanego przewidzianymi w nich względami. Możliwość obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów albo nieobciążenia jej w ogóle tymi kosztami, uzależniona jest, stosownie do art. 102 k.p.c., od wyłonienia się w sprawie wypadków szczególnie uzasadnionych, wskazujących że ponoszenie kosztów pozostawało w sprzeczności z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r. V CZ 124/12, LEX nr 1341727).

W judykaturze do kręgu okoliczności, które uzasadniają zastosowanie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 102 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. zalicza się nieuwzględnienie roszczenia z powodu prekluzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1967 r., III PRN 78/67, OSNCP 1968/11/185). Również precedensowy charakter rozpoznawanej sprawy może uzasadniać zastosowanie przez Sąd regulacji z art. 102 k.p.c. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 1973 r., I PR 188/73, PUG 1973, Nr 12, s. 413).

W ocenie Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie obie wskazane okoliczności zaistniały. Sąd Okręgowy oddalił bowiem w całości powództwo uznając, iż dochodzone pozwem roszczenie wygasło wskutek upływu 2 – letniego terminu zawitego z art. 129 ust. 4 p.o.ś. Ponadto, wykładnia przepisów prawa, stanowiących podstawę prawną roszczeń dochodzonych w procesie, budziła w praktyce sądowej wątpliwości, które wymagały rozstrzygnięcia zagadnień prawnych w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2016 r., III CZP 62/16 i z dnia 9 lutego 2017 r., III CZP 114/15.

W kontekście tych okoliczności, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zachodzą podstawy do obciążenia powoda jedynie częścią kosztów postępowania, tj. do wysokości zasądzonej w wyroku Sądu Okręgowego, a tym samym odstąpienie od nałożenia obowiązku ich ponoszenia w II instancji.

Ewa Fiedorowicz Dorota Markiewicz Edyta Jefimko